

Mine erindringer fra RC – første del

Hans-Jørgen Hjort

Skagen, september 2011.

Her, næsten 50 år senere, har jeg nedfældet, hvad jeg mener at kunne huske. At der er fejl, fejlfortolkninger eller huskefejl, kan efter disse år nok desværre ikke undgås. Mange af mine noter er forsvundet. De befinder sig måske på Datamuseet, da jeg engang udlånte dem til en udstilling på Ballerup egnsmuseum. Erindringerne er endnu ikke komplette, men det var mig magtpåliggende at nå at udgive en del inden GIERs 50 års fødselsdagsfest.

Den første tid.

I juni 1962 bestod jeg HA eksamen ved Handelshøjskolen i Århus og skulle beslutte hvilken karriere, jeg skulle vælge. SAS søgte medarbejdere med HA eksamen. Sandt at sige var der ikke mange virksomheder, der dengang vidste, hvad en HA var eller kunne. Allerhelst ville jeg dog til USA for at studere videre, og søgte via American Field Association et 1 års stipendium i enten Public Administration eller Marketing. SAS sagde nej tak til mig, og svaret fra USA trak ud, så i begyndelsen af august var jeg stadig uden job, da en annonce i Berlingske vakte min nysgerrighed. Dansk Institut for Matematikmaskiner søgte kodere. Hvad i alverden var det? Men da det lød spændende, kunne jeg prøve at sende en ansøgning. Morten Hanghøj min studiekammerat fra HA tiden spurgte mig, hvad koder var for noget, men jeg blev ham svar skyldig.

Minsandten blev jeg inviteret til en samtale i Rialto huset med Aage Melbye. Jeg husker ikke meget fra samtalen, udover at jeg som svar på spørgsmålet om, hvorfor jeg havde søgt stillingen, svarede, at det lød svært, og at jeg hellere ville prøve at springe over, hvor gærdet var højest, end hvor det var lavest. Det var der mere udfordring i. Kort tid senere fik jeg tilbud om ansættelse, jeg takkede ja, men måtte meddele, at hvis jeg fik stipendiet i USA, kunne jeg ikke tiltræde.

I slutningen af august indløb det negative svar fra Kent University, så Melbye fik min endelige accept.

Oplæring

Den 1. september 1962 begyndte min uddannelse som koder. Lønnen blev fastsat efter skalaen for teknikumingeniører, hvilket ville sige kr. 1500 pr. måned uden pension.

Regnecentralen startede for første gang en formaliseret uddannelse i form af et 6 måneders kursus. Vi var i alt 10 elever der mødte i Rialto, heraf 4 fra KTAS. Til min store overraskelse dukkede min kammerat Morten Hanghøj op til samme kursus. Af de øvrige husker jeg af navn kun Rudkøbing. Det var da rart som en provinsbo at have Morten som lidelsesfælle på kurset og i storbyen.

En helt ny verden åbnede sig for mig. Det binære talsystem elskede jeg at lege med. Remsen 1 2 4 8 16 32 64 128 256 512 1024 2048 4096 8192 16384 32768 kan jeg stadig i søvne, men tænk, at der også er noget, der hedder det hexadecimale talsystem.

Vi fik udleveret "Håndbog i kodning til Dask" og gik i gang, efter kort tid skulle mit første program så afvikles på Dask.

Det gik fint, men en eller anden påstod, at kun idioters programmer var fejlfrie første gang. Og jeg måtte tilstå, at jeg havde fået lidt hjælp fra en, der havde prøvet det før.

Dask var på dette tidspunkt allerede forældet, og mere end nogle få yderligere programmeringsforsøg blev det ikke til, inden undervisningen blev omlagt til GIER. Vi startede dog ikke med SLIP men med kodning i et nyt sprog BABYOL (Baby Oriented Language) som Poul Lindgreen stod fadder til, og som vi deltog i dåbsfesten for. Herefter blev det nu kodning i Algol, der blev kernepunktet med lærebøger som "A COURSE OF ALGOL 60 PROGRAMMING" "REVISED REPORT ON THE ALGORITHMIC LANGUAGE ALGOL 60", bøger der har fulgt mig til den dag i dag. Der var i sandhed meget at lære, ikke mindst skulle programmerne skrives på en Frieden flexowriter med tilsluttet kodebåndshuller. De skulle skrives korrekt første gang, ellers skulle det forkert indhullede per håndkraft komplet overhulles eller i bedste fald rettes med håndhulleren. Da så megen tålmodighed ikke er min stærke side, svedte jeg meget under udførelse af hullerarbejdet. Når så Algol kompilatoren meddelte "syntaks error line 178", skulle fejlen findes og kodebåndet kopieres på Flexowriteren men stoppes lige før fejlen og den rettede linje skrives ind, kopieringen skulle så fortsætte fra stedet lige efter fejlen. Møjsommeligt, støjende, og når man som jeg måtte igennem kompilatorens 8 passes, hvor der fandtes fejl i næsten samtlige, var man lykkelig når programmet var fejlfrit igennem kompileringen. Men ak det var ikke nok. Ofte kom der ingen resultater. GIER regnede og regnede bare. Så måtte man lære at sætte checkpunkter ind i

programmet, ”jeg er kommet til” label 6 eller lignende. Fejlen kunne så indkredses, måske findes og rettes.

Ofte fik jeg lagt uendelige løkker ind, og lærte at lytte til lyden i GIERs højtaler. (Når den blev for ensartet i lang tid vidste jeg nemlig, at den var gal igen.)

Omgangstonen på Dansk Institut for Matematik Maskiner var meget uformel. Bech dukkede op en af de første dage og sagde velkommen, og at vi måtte undskylde, hvis han ikke efterfølgende kunne huske vore navne, vi var nu blevet 200 medarbejdere, men havde vi problemer, var vi altid velkomne på hans kontor til en snak. Samtalerne blandt medarbejderne i kantinen var både stimulerende, uforståelige og morsomme på samme tid. Blot undrede det mig, at mange nærede en fascination for Peter Plys. Det var da barnligt syntes jeg.

En overgang løb min fantasi af med mig, og jeg kunne fortælle, at jeg var redaktør af en damebrevkasse. Under flere af de efterfølgende frokoster måtte jeg til bordets underholdning opfinde eksempler på læserbreve og på mine svar.

Instituttet var ved slutningen af 1962 i likviditetsvanskeligheder, vi fik brev om, at vi ville få halv løn i december og resten senere. For en nyansat, der lige var flyttet til København, var det en hård mundfuld, men vi nyansatte blev dog undtaget. Resten af de ansatte tog det med fatning, og julefesten på Josty bar ikke præg af savnet af midler. Ja, det var lang tid før PROSA.

GIER til Handelshøjskolen i København?

Efter kurset blev vi så fordelt til forskellige afdelinger, og for mit vedkommende tog jeg med glæde mod tilbud om at blive tilknyttet en lille gruppe (en cand. polit. og en koder), der skulle danne stammen i den afdeling, der skulle rykke ind på Handelshøjskolen i København med et GIER-anlæg. GIER-anlægget ville Højskolen få foræret (af hvem ved jeg ikke, måske var anlægget et af de 8, staten påtog sig at finansiere?) Højskolen skulle ”blot” aflønne de medarbejdere, der skulle rykke ind på Julius Thomsens Plads. Kun een måned efter sagde politen op, og jeg blev konstitueret leder af gruppen. Kontor fik vi i et butikslokale med egen indgang fra stueetagen i Smallegade.

Når jeg med glæde sagde ja til dette, var årsagen især, at jeg allerede ved ansættelsen på Dansk Institut for Matematik Maskiner var begyndt at læse HD i organisation på Handelshøjskolen, og derfor var bekendt med stedet og miljøet der. I faget kontorautomation blev vi endvidere undervist i brugen af hulkort i databehandlingen, men ved kontakt med underviseren fik jeg gjort ham opmærksom på den elektroniske databehandling, og senere brugte han sågar i sin undervisning det af Aage Melby udarbejdede Algol program til beregning af personlig skat. Programmet var meget pædagogisk, det havde således udførlige forklaringer af hvert skridt i beregningen.

Forhandlingerne om GIERen trak ud, og i mellemtiden tog jeg kontrakt til rektor Jan Kobbernagel for at tilbyde løsning af nogle opgaver uden beregning. Han ønskede en analyse af de af HD eleverne opnåede resultater i forhold til alder, forudgående uddannelse, karakter ved 1. del, studieretning, lærer og meget andet. Data fandtes i form af en mængde kartotekskort med oplysninger fra de foregående mange år. Opgaven var morsom, også selv om vi måtte hulle meget, samt validere data mange gange. Resultatet præsenterede jeg blandt andet ved hjælp af søjlediagrammer, vel at mærke udskrevet på den GIER-anlægget tilsluttede IBM skrivemaskine. Plotter kendte man på det tidspunkt ikke. En anden opgave bestod i at hjælpe lektor Erik Johnsen med en række simulationer af virksomheders beslutningstagen. En opgave der var for langhåret for mig, men kontakt blev skabt til RCs Ejnar Mossin, han løste opgaven, og resultaterne blev offentliggjort i Johnsens doktorafhandling. Jeg husker også, at jeg holdt en to timers orientering om Algol, for Handelshøjskolens lærere. Det var den mest uopmærksomme og uinteresserede tilhørerskare jeg nogensinde har haft.

NORDSAM 1963

Måske var det fordi jeg kørte i noget af et tomrum, at Bech syntes, at jeg skulle deltage i NORDSAM 1963 i Finland sammen med Bech, Sveistrup, Ambeck mfl. Det blev en skøn oplevelse, især de udenoms aktiviteter. Nær hotellet på en skovomkranset halvø fandt vi en sauna med adgang til Østersøen via en bådebro. Her indtog vi krebs og vin ved høje temperaturer. Under et af saunabesøgene ansatte Bech både Helge Vilstrup og Leif Hansson fra Risø. Under et andet var vi alle hoppet nøgne i Østersøen, men havde glemt at vi havde inviteret de medfølgende damer til at komme til saunaen samtidigt. Pornoen var endnu ikke frigivet i Danmark, så vi var noget generte.

Poul Sveistrup løste dog problemet elegant, idet han, da han stod op på badebroen, holdt en hånd for sine øjne og herefter famlede sig tilbage til saunaen.

Efter hjemkomsten fra NORDSAM blev det efterhånden klart, at planen om en GIER på Handelshøjskolen ikke lod sig realisere, og mine opgaver blev andre.

20 spørgsmål til professoren.

Vort programbibliotek til GIER indeholdt en del demonstrationsprogrammer, mange af disse var naturligvis af meget matematisk karakter og kun forståelige for eksperter, men nogle spil og et musikprogram, hvor man kunne høre toner fra GIERens tilsluttede højttaler, havde vi dog. Da GIERen skulle udstilles på kontorudstillingen i Forum i september 1963, fik jeg den ide at få GIER til at lege professoren fra det populære radioprogram "20 spørgsmål til professoren". Nu kunne GIERen meget men dog ikke alt, hvorfor emnet måtte indskrænkes. Da jeg var ret skrap til geografi valgte jeg som emne: alverdens lande.

GIER stillede spørgsmål, der skulle besvares med ja eller nej, hvorefter den i løbet af X spørgsmål fandt frem til, hvilket land brugeren havde tænkt på, og gav svar i form af et spørgsmål som f.eks. "Er det England". Så vidt jeg husker, var der ca. 120 selvstændige nationer på det tidspunkt, så at udtænke spørgsmål den almindelige dansker kunne svare rigtigt på, var en opgave i sig selv. Da der i sagens natur var meget tekst, var det også et stort arbejde at hulle programmet, ligesom testen af alle programmets muligheder tog sin tid. Jeg husker endnu spørgsmålet: "Rimer landets navn på Kali?" Svar: "ja", hvorefter GIER skrev "er det Øvre Volta" - en simpel programfejl. For at det ikke skulle være for kedeligt indbyggede jeg 20 nonsensspørgsmål, hvor svaret ikke havde nogen betydning for GIERs evne til at finde det rigtige land. F. eks. tegnede GIER en pil på skrivemaskinen og spurgte "er vest den vej". Programmet opsamlede endvidere statistik over hvilke lande brugerne havde tænkt på, og i første spørgsmål lod jeg via en tilfældighedsgenerator GIER vælge et af de ti hyppigst forekommende og f. eks. spørge: Er det Danmark. Det lykkede faktisk en del gange at ramme rigtigt i første forsøg, men så troede folk ofte, at vi havde snydt. Programmet blev en stor succes på messen, mere end 400 prøvede legen, og senere blev programmet distribueret til alle GIER-anlæg, oversat til engelsk og vist også polsk. Da der i de år skete en del ændringer i verdens geografi, måtte der ofte sendes programrettelser ud.

RC får salgsafdeling, og jeg forlader RC kortvarigt

En dag i 1963 dukkede der en mand op. Vi skulle dele kontor. Oscar Lund (i det følgende betegnet OL) var blevet ansat. Efter et par måneder spurgte han, om jeg kunne tænke mig at blive ansat i salgsafdelingen. Jeg mente nu ikke, jeg var særlig egnet, men havde dog lyst til at prøve et års tid, dog ikke lige nu, fordi jeg i ventetiden var blevet mere eller mindre omskolet til COBOL programmering. – Desværre fik jeg aldrig nogensinde programmeret meget i COBOL. Det ville ellers have været rart; således blev jeg i 1999 tilbudt et job som COBOL programmør til en årsgage af kr. 800.000,-. Der var stor mangel især i banksektoren på COBOL programmører, da mange programmer grundet årtusindskiftet i hast skulle ændres.

CDC 1604 anlægget var ankommet. Sojakagefabrikken ville have tilbud på udarbejdelse af de månedlige salgsstatistikker baseret på kodebåndoutput fra faktureringsautomater. Jeg blev sat til at lave foranalyse, samt udarbejde tilbud. I september sagde Sojakagen ja tak, og jeg beskrev herefter hele opgaven i en slags pseudocobol, hvorefter jeg kastede mig over, at løse den første af 2 faser: *Salget fordelt på hovedgrupper*. Desværre kan jeg ikke huske hvilket sprog jeg programmerede det i, men ved at indlæse data i CDCerens hukommelse, og sortere dem der, troede jeg at kunne løse opgaven med brug af meget lidt maskintid, hvilket på den tid var en flaskehals. Efter diverse tests blev fase 1 løst med korrekt resultat men med et uventet stort maskintidsforbrug. Jeg klagede min nød på 5. sal hvor genierne (læs Jørgen Jensen og co.) sad, og jeg påstod, der var fejl i compileren. Det kunne eller ville de ikke tage sig af. Resultaterne var jo korrekte. Først da programmet havde været i brug i mange måneder og en CDC sværvægter (måske Aastrup) så programmet køre, blev der sat fokus på det igen. Og jo, der var en fejl. For hvert element sorteringsprogrammet fik sat på plads foretog CDC 1604 20.000 højreskift i et multiplikationsregister, der ikke havde nogen som helst indflydelse på resultatet.

Min undervisning havde intet lært mig om sekventiel databehandling, så da jeg skulle i gang med fase 2, var jeg på herrens mark. Forsøgte forgæves at få hjælp andetsteds i Rialto, men ingen hjælp var at hente. Da jeg samtidigt var i færd med min hovedopgave i HD studiet, så jeg ingen anden

løsning end at give op. Så jeg sagde op med én måneds varsel til den 31.12.1963, dokumenterede det udførte arbejde og leverede al dokumentation til Morten Pusts afdeling.

Den 1. januar stod jeg uden arbejde. I fred og ro kunne jeg begynde på min hovedopgave, og samtidigt søgte jeg job. Var blandt andet til samtale med Heise ved Siemens og vist også ved ICL. 3. uger senere ringede telefonen, det var Mogens Eghøj fra Pusts afdeling. ”Vi kan ikke forstå, at vi ikke har set noget til dig et stykke tid?”. Jeg forklarede, at jeg ikke var ansat længere og oplyste grunden dertil.

”Hvis vor afdeling løser fase 2 af Sojakagens projekt, er du så interesseret i at komme tilbage?” Joh, det var jeg da, så med virkning fra 1. januar 1964 blev jeg så ansat igen men nu som salgskonsulent.

Pust anekdoter.

Et par anekdoter om ånden blandt medarbejderne i Pusts afdeling er måske på plads her. De var som gruppe ivrige gæster på travbanen, men blev efterhånden så trætte af, at de bedste tilskuerpladser var forbeholdt hesteejerne, at de besluttede at danne en forening for i fællig at købe en travhest.

Som sagt så gjort, hesten blev købt og en af de gode pladser var herefter deres. Der var imidlertid store udgifter til foder, træner, dyrlæge mv. og indtægterne var små, da traveren aldrig vandt noget. Den slog hovene sammen under løbet, hvilket naturligvis hæmmer travet. Den måtte sælges og det for det halve af, hvad de havde købt den for. Nye midler måtte investeres, og en rigtig god ny travhest blev anskaffet. Efter kort tids forløb meddelte træneren, at traveren, når den var i flot hurtigt løb, havde det med at sluge sin tunge, og inden hesten fik spyttet den ud igen, var løbet forbi. Hesten blev solgt. Igen kun til ca. halv pris. Nu var foreningens kasse slunken, og der var ikke midler til at købe en ny hest.

Da kom den lyse idé; ”Vi sender bestyrelsen til Travemündes kasino. Den skal så sætte hele kassebeholdningen på rødt. Kommer rødt ud har vi midler til anskaffelse af hest nr. 3 og ellers pyt med det.”

Som sagt så gjort. Spændt venter de tilbageblevne på rapport fra bestyrelsen, da den vender tilbage. ”Hvordan gik det”, ”jo vi satte beløbet på rødt” ”Og så”, ”Ja rødt kom ud”. Lettelsens suk var hørbart - men fortsatte han ”så var der en der sagde: ”det gik jo meget let, så vi prøver igen”.” Det blev ikke til flere heste derefter, men interessen for travsporten holdt sig.

Da gruppen blev udstationeret i længere tid i Oslo for at hjælpe RCs nye datterselskab Scanips i gang, forlangte de efter en periode lønforhøjelse. Det kan der ikke blive tale om var Bechs svar. ”Du kan da nok forstå, at vi er kommet til en ny travbane og nogle krikker, vi ikke kender, så vi taber flere penge, end vi gjorde i København.” Det var jo soleklart, så de fik mig bekendt den ønskede forhøjelse.

Min første tid i salgsafdelingen.

Tyskland

I 1964 fik OL kontakt til en gruppe sælgere fra et mindre tysk computerselskab. De var tre mand (Manfred Lux, Norbert Schorn og X) samt en kvindelig sekretær. De var godt indarbejdede på det tyske marked, men ville prøve noget nyt. Det blev starten til GIER Electronics GmbH., som - grundet sælgerens bopæle - fik hovedkontor i Hannover. I starten kunne OL ikke forstå, at han altid kunne træffe dem alle på kontoret i Hannover. De skulle jo da være ude for at opsøge mulige kunder. Under et besøg fandt OL forklaringen. Det viste sig, at når en eller flere af dem var i marken, gjorde den eller de tilbageblevne deres hoser grønne hos sekretæren. Løsning: sekretæren blev fyret, og kort tid efter forlod også herr X GIER Electronics og effektiviteten steg enormt. Kort forinden havde jeg været på kundebesøg ved flere af de kontakter, gruppen trods alt havde skabt. Fløj til Frankfurt. Lejede en Mercedes og besøgte blandt andre et firma der fremstillede optik, hvor jeg kunne fremvise nogle af de af Werner Olsen (Optisk institut, DTH) udarbejdede programmer, jeg besøgte også en revisor (Steuerberater) samt Max Planck institut for kerneforskning i Heidelberg, der allerede var GIER-bruger på dette tidspunkt.

Norge

Men også i Norge skulle der ske noget. Erik Ween skulle starte Scanips, men han var en kort stykke tid endnu ansat andetsteds.

Jeg blev sendt til Norge for at informere kundeemner om, at Regnecentralen startede i Norge, og at Erik Ween skulle være chef. Besøgte blandt andre Frieden og Norsk Gyldendal. Var indkvarteret på Nordnorske Studenterheim i Oslo. Så vi ruttede ikke med pengene på den tur.

Sverige

Forinden havde jeg været co-driver. Der skulle leveres et GIER anlæg til Kungliga Lantmäteristyrelsen i Stockholm. Anlægget blev læsset på Magasins gamle lastbil, og med programmør Allan G. Lake som chauffør og undertegnede som co-driver gik turen så til Stockholm, hvor vi fysisk hjalp med til at få GIERen ned i den 1700 tals solide stenkælder, hvor der med hiv og sving fandtes plads til den. Lantmäteristyrelsen udnyttede ikke kapaciteten fuldt ud, og jeg fik skabt en kontakt til firmaet Sweda, der solgte kasseapparater, og som markedsførte det den gang kendte salgssystem. Sweda betalte for udarbejdelsen af et program hertil og købte så bloktid hos Lantmäteristyrelsen, der herved fik midler til at købe hardwareudvidelser til GIERen. Så det blev en god forretning for alle.

Besøg hos andre GIER-kunder i Vesteuropa.

Paris

Det franske skibsforskningsinstitut (Bassin d'Essais des Carènes) i Paris havde fået leveret et GIER-anlæg. Chefen, R. Brard, var matematikker, men havde (vist for en ordens skyld) fået titel af admiral. På et tidspunkt havde han udarbejdet et Algol program, som det imidlertid tog 100 timer at få afviklet på GIER. Utilfreds hermed havde han beskrevet problemet og sendt "klage" til København. Naur fik opgaven, og kunne tilskrive admiralen, at hvis han nu programmerede som en normalt begavet kunne det løses på 3 timer. Et korrekt svar men ikke særligt diplomatisk. Admiralen blev stærkt fortørnet. Hvorfor jeg, der ikke taler fransk, blev sendt af sted for at stryge ham med hårene, ved jeg ikke, men operationen lykkedes, måske fordi admiralen havde haft tid til at køle af, før jeg ankom. Jeg traf jeg ham knap nok men fik da talt med nogle af hans medarbejdere.

Hamburg

Folkevognsfabrikernes fond havde bevilliget et større beløb til astronomisk forskning. Projektet betød, at RC leverede et GIER anlæg til observatoriet i Hamburg (Hamburger Sternwarte), som så skulle udarbejde de nødvendige programmer, før anlægget skulle installeres endeligt nord for Perth i Vestaustralien, hvor fonden havde sponsoreret et nyt observatorium.

Da anlægget skulle leveres, var jeg til møde i Øst Berlin og blev i al hast omdirigeret til Hamburg. Det havde så megen hast, at jeg blev indkvarteret på Hamburgs fornemmeste Hotel "Vier Jahreszeiten". Jeg havde bestemt ikke tøj med til at turde spise i hotellets restaurant, så jeg måtte næsten snige mig hen til den nærmeste "pølsevogn".

Installationen gik efter planen, og få dage efter kunne jeg returnere til København. Da anlægget senere afskibedes fra Hamburg, fulgte Jørn O. Sørensen med som tekniker. Han slog sig ned i Kalamunda, og vi hørte mig bekendt ikke fra ham siden.

Berlin

RC havde solgt et GIER-anlæg til Technische Universität. Chefen, Wolf von der Lanke, blev senere en dygtig og populær leder af GIER Electronics servicebureau i Hannover. I marts 1965 aflagde jeg et høflighedsbesøg hos ham i Berlin. I november 1965 skulle jeg igen til Vestberlin. Denne gang for at give et to dages seminar om GIER Algol ved Freie Universität, hvor det var lykkedes OL at overtale universitetet til prøveopstilling af et GIER anlæg. Det blev den mest mislykkedes tur jeg har oplevet i min tid ved RC. Dengang skulle flyene for at have tilladelse til at flyve til Vest Berlin følge en af luftkorridorerne, af hvilke der var tre. Den ene gik fra Hamburg, hvorfor jeg aftenen før seminaret tog flyet fra København via Hamburg til Vestberlin. Det vil sige længere end Hamburg nåede jeg ikke til den aften grundet sne og dårligt vejr. Næste morgen stod en særdeles turbulent flyvetur til Berlin på programmet. Problemer i sneen med at få fat i en taxa gjorde, at jeg med to timers forsinkelse ankom til universitetet, hvor jeg efter nogen søgen fandt et ubemandet GIER anlæg. På et nærliggende kontor traf jeg efter lang tids søgen en person, der formidlede kontakt til vor tekniker samt til "en af mine elever". "Nå det, jamen har De ikke fået vort telex? Vi har aflyst seminaret". ÆV. Bedre blev det ikke, da jeg på hjemturen igen blev tvunget til endnu et hotelophold i Hamburg, og helt slemt blev det, da vi ikke fik ordren. For at bidrage til finansieringen af de britiske tropper i Vestberlin var der indgået aftale om, at offentlige institutioner

ved indkøb i England fik 20 % kompensation. Det kunne RC ikke konkurrere med trods gode forsøg fra OL's side.

Aktiviter i Østeuropa.

I 1964-1965 var konkurrencen i Vesteuropa blevet hård, og OL besluttede sig for, at der måtte sættes på markedet i Østeuropa. Med leverancen af et GIERanlæg til Warszawa universitet i 1963 var der skabt et brohoved på det østeuropæiske marked.

I 1964 gik det så løs, allerede i april udstillede vi en GIER på en international udstilling i Prag, dette blev fulgt op af en udstilling i maj måned i Budapest og igen i september på Brno messen i det daværende Tjekkoslaviet. Logistisk nogle store opgaver, som med meget improvisation blev løst af Ambeck, OL og teknisk afdeling.

Jeg deltog i alle udstillingerne, men husker især Brno, hvor vor tekniker Per E. Pedersen (PEP) måtte gribe til selvudviklet elektronik for at få GIERen til at fungere. Mange af vore konkurrenter måtte opgive at få anlæggene til at fungere især grundet den stærkt ustabile strømforsyning. PEP besøgte efter veludført arbejde blandt andet Honeywells stand, hvor svedende teknikere havde deres problemer, ”men”, fortalte PEP, ”de har de mest fantastiske manualer, her kunne RC lære noget”. Deltagere på Brno messen var OL, Allan G. Lake, Kim Andersen, Kim Eplov, matematikeren Lommartz fra DDR, H.J. Hjort og som at kaffelavere / sekretærer Alice Lund og Grete Hjort. Transporten af GIERen til og fra Brno gennem DDR foregik i Magasins gamle lastbil med Magasins logo (en Bikube) på siden. Persontransporten i OLs FIAT 1100, og hjemturen blev ret dramatisk.

I december 1964 blev jeg sendt til Bukarest i Rumænien for at forhandle med den rumænske indkøbsorganisation, uden succes. På flyveturen derved blev vejret dårligt og efter mellemlandingen i Budapest måtte alle passagerer overnatte i lufthavnen, hvor overnatningskapaciteten på 8-10 senge ikke slog til. Flyet var fyldt med børn af engelske diplomater (de skulle ud til forældrene for at fejre jul) og med det rumænske håndboldlandshold. Jeg tilbragte noget af natten med at spille bridge med rumænerne. Det kunne trods sprogproblemer lade sig praktisere.

Salgsarbejdet i Østeuropa var meget specielt. Anskaffelse af edb-anlæg var højt prioriteret i landenes 5-årsplaner. Men valuta manglede, og al valuta var under streng kontrol af Nationalbankerne. Alt indkøb var centraliseret i de statslige indkøbsorganisationer (KOVO i CSSR, Metroimpex i Ungarn, Metronex i Polen og Elektroimpex i Bulgarien) disse organisationer skulle dels presse sælgerne, hvad priser og betingelser angik, dels søge at få sælgerne til at foretage modkøb af landets varer. Disse varer var ikke sjældent højt prissatte og svært sælgelige i Vesteuropa. Herudover skulle der naturligvis forhandles specifikationer, software og konfiguration med slutbrugeren. OL havde heldigvis god viden, stædighed og megen frækhed. Vore priser på disse markeder var forhøjet med 33 procent, så der var noget at forhandle om. En yderligere komplikation var det, at der i en GIER-leverance indgik udstyr af amerikansk oprindelse. Eksport til jerntæppelandene var omfattet af amerikansk embargo, hvorfor de krævede en underskrevet erklæring fra slutbrugeren vedr. anvendelsesformålet og det på en speciel formular. Ja selv i dag (2011) kan jeg huske formular FC842. Det kunne være svært at forklare vore slutbrugere, at de skulle skrive under på en amerikansk erklæring. Det føltes lidt nedværdigende, at de ikke blot kunne handle med RC. FC842 skulle efter underskrift så sendes til Chambre of Commerce i Washington, der så på et af deres møder skulle tage stilling til, om leverancen kunne godkendes. Såfremt RC blev grebet i at eksportere uden tilladelse ville vi blive blacklistet og kunne så ikke købe amerikansk udstyr fremover. Proceduren tog tid, men vi fik god hjælp af den danske ambassade i Washington, der fulgte op på vore ansøgninger og kunne orientere os om, hvornår der afholdtes møde, og om vore ansøgninger var på dagsordenen. Fremgangsmåden var således, at efter vi havde fået forhandlet kompensationsandelen, fik vi en liste med de konkrete varer til faste priser, som vi så skulle købe tilstrækkeligt af. I CSSR f.eks. opholdt sig en del vesteuropæiske indkøbere, som vi kunne komme i kontakt med. De holdt til ved bestemte borde i spisesalen på Prags fornemmeste hotel ALCRON (nu SAS Radisson hotel) ”Nå hvad har de så givet jer? frem med listen over varer. Jo motorcykelreservedele er ok, men campingudstyrspriserne er for høje. I må give os 15 % mod de normale 7-10 %.” Sådan foregik det.

Andre varer kunne de slet ikke sælge og enkelte kun mod f.eks. 30 % afslag. Naturligvis skulle køberne købe til den officielle pris, og afslaget betales af RC. I enkelte situationer trådte RC selv ind og formidlede salg af østeuropæiske varer. Fra Bulgarien husker jeg, at vi fandt en dansk importør af de elektromotorer vi skulle købe. Kvaliteten var ok og kendt af den danske importør. Vi skulle også søge at afsætte 10 elektroniske bordregnemaskiner, som da vi fik dem leveret måske var salgbare, men inden vi fik oversat den russiske brugervejledning var priserne faldet så meget, at vi valgte at forære dem til Københavns Universitet. Universitet kunne så selv færdiggøre oversættelsen.

På mange andre områder var handelen ligeledes speciel, f.eks. var som nævnt edb-anlæg højt prioriteret i 5-årsplanerne, men det var kopimaskiner ikke. Slutbrugeren forsøgte så at argumentere for, at de var nødvendige for edb driften. Sommetider lykkedes argumentationen, og vi måtte levere kopimaskinerne. Til andre tider blev det afslag, hvorefter slutbrugeren pludselig havde brug for 1 eller 2 Flexowritere mere. Ideen var, at RC i stedet skulle levere kopimaskiner og fakturere indkøbsorganisationen for Flexowritere.

Korruption

Mig bekendt var RC ikke involveret i nogen form for alvorlig korruption/bestikkelse. De tilfælde jeg kender til, vil jeg vurdere som værende i småtingsafdelingen, men døm selv: Sønnen af rektor ved Warszawa universitet ønskede sig en hvid smoking. Den fandt vej til ham.

Et andet eksempel: OL købte af en kontakt i Polen et efter sigende værdifuldt smykke. Det lå længe i hans skrivebordsskuffe. Han tog det frem engang imellem, men besluttede sig til sidst til at få det vurderet. Nå ja, helt værdiløst var det ikke, men

Det var i Østeuropa en særdeles alvorlig sag at blive anklaget for korruption, og engang var det ligeved at gå galt for lederen af det hold teknikere fra Budapest, der kørende i hans gamle udtjente Citroën var ankommet til København for at blive oplært i teknisk vedligeholdelse af GIER.

Citroën'en blev i København afleveret til reparation på et værksted. Vel vidende, at ungarerne havde meget meget lidt at betale den med, kontaktede vi værkstedet og bad det udstede to fakturaer på reparationen, en på et beskedent beløb stilet til ungareren, og en til RC på det væsentligt højere restbeløb. Uheldigvis var en af de ungarske teknikere sat på den opgave at "kontrollere" de øvrige, så der kom et efterspil i Ungarn, som dog endte uden konsekvenser for den implicerede.

Likviditetsmangel.

Selv om RC blev omdannet til et aktieselskab, og jeg og mange andre ansatte tegnede aktier (aktiebrevet har jeg bevaret til den dag i dag), var RCs likviditet i 1965 endnu engang stærkt presset. Da der var tegn på, at RC ville kunne få en ordre på en GIER med tilbehør i CSSR blev OL sendt til Prag med besked om ikke at komme hjem, før han havde den underskrevne kontrakt med. Situationen blev så alvorlig, at OL blev instrueret om, at når kontrakten forelå, kunne man ikke vente på hans hjemrejse; i stedet skulle indholdet telefaxes til Rialto. Poul Dalgaard havde fået tilsagn om lån fra eksportkreditrådet baseret på en sådan telefaxet kontrakt. Det varede én måned, inden OL kunne telefaxe indholdet af den underskrevne aftale.

Senere i 1965 var jeg i Prag, hvor jeg holdt et orienteringskursus i ALGOL, varighed 2 dage og på tysk. Blandt deltagerne var adskillige i officersuniform

I 1965 fortsatte udstillingsaktiviteten med deltagelse i Leipziger-messen i DDR, hvorfra jeg især husker det triste indtryk af byens grå og forsømte huse.

Vi var privat indkvarteret, og den ældre enkefrue, der havde os boende, var glad derfor, også fordi hun nu fik en tildeling af smør, beregnet til vor morgenmad. Smør så man ellers ikke meget til, fortalte hun, så vi levnede meget til hende.

Mine efterhånden mange rejser til Østeuropa havde en uventet konsekvens. Jeg fik en indkaldelse til en samtale på Kastellet. Her blev jeg modtaget af en meget engelsk udseende oberst som, efter at jeg havde bekræftet, at jeg som sælger rejste i Østeuropa, i forblommede vendinger advarede mig mod kvinder og spiritus. Indvendigt morede jeg mig, thi han var just typen, der i Prag med sikkerhed ville besøge bestemte berygtede natklubber.

Sagen var den, at jeg som premierløjtnant i hæren havde en høj sikkerheds clearing, og militæret frygtede, at jeg kunne blive udsat for pression. Nogle måneder senere fandt jeg ud af, hvorledes militæret kunne vide, at jeg rejste i Østeuropa. Ekstrabladet afslørende, at mit pas og mange med

det blev affotograferet ved udrejse fra Kastrup. Jeg havde ved eftertanke godt nok undret mig over, hvorfor paspolitiet ved udrejse altid studerede mit pas i længere tid.

I de år, hvor jeg rejste, blev jeg aldrig afpresset, men derimod ændredes min genindkaldelses-designation fra Vestre Landsdelkommando sig fra aktiv tjeneste til posten som næstkommanderende ved en påtænkt krigsfangelejr i Kragsskovhede.

Cand. merc.

Trods de mange rejser, lykkedes det mig i 1965 at gennemføre en HD eksamen i organisation. Afslutningsfesten blev holdt på Bakken. Den var dog uden min kone. Hun fødte samme nat vort første barn.

Tæt på at sælge et guldæg?

Niels Ivar Bech mente som bekendt, at penge var et middel til at finansiere udvikling og forskning og ikke til opbygning af en hardware produktionsfunktion. Konsekvensen var ofte en alvorlig likviditetsmangel. En to mands-delegation fra det engelske firma EMI (Electronic and Musical Instruments) var derfor særdeles velkommen, da den i 1965? besøgte RC for at forhandle om købet af produktions- og salgsrettigheder for RC2000.

Forhandlingerne førtes af Niels Ivar Bech, RCs sagfører Gunnar Enné og Hans-Jørgen Hjort, og efter 1½ dags forhandling var man enige om kontraktens paragraffer. EMI skulle betale et engangsbetrag samt en licensafgift per produceret enhed. Nu manglede blot beløbet og procentens størrelse, og englænderne skulle vende tilbage efter frokost med deres bud. I pausen væddede vi om beløbets størrelse. Bech mente de ville byde en million, Enné ½ million og jeg 350.000. Vi blev derfor dybt skuffede, da budet lød på 50.000 kr. og 5 % i licens. Da de ikke kunne eller ville forhøje dette tilbud, måtte de vende hjem med uforrettet sag. – Og vi hørte ikke mere fra dem.

RC3000 Converter

I maj 1966 udstillede RC et GIER-anlæg på den internationale udstilling INCOMEX i Prag. En af de sidste dage fejrede vi afslutningen af en vellykket udstilling ved at aflægge hotel Intercontinals natklub et besøg. Natklubben, der var beliggende på øverste etage, gav antageligt kun adgang for udlændinge og måske for udvalgte partimedlemmer, men vi hyggede os til musikken. Hyggen blev ikke mindre, da Niels Ivar Bech uventet ankom direkte fra Ivrea i Italien, hvor det var lykkedes for ham at indgå en OEM agentaftale med verdensfirmaet Olivetti. Så blev der festet. RC overtog instrumenterne fra musikerne, og med Ole Hørsig på klaver og Niels Ivar Bech på trommerne spillede der Jenka, og dansen gik. Vi fik alle gæster med, og Jenkaslangen nåede sågar ud igennem køkkenet til stor moro for alle tilstedeværende.

Denne agentaftale blev banebrydende for RCs salg af RC3000 konverteringsanlæg. Olivetti var meget stærkt repræsenterede verden over. De havde et stort salg af fakturerings- og bogholderimaskiner. Alt og jeg mener hver eneste stump blev produceret af Olivetti selv på fabrikken i byen Ivrea nær Milano. Mere end 27.000 ansatte var beskæftiget her. Olivetti havde aldrig før turdet stole på nogen underleverandør. Havde yderst dårlige erfaringer hermed.

Kort efter besøgte jeg sammen med OL Olivetti for at aftale de praktiske detaljer vedr. leverancen og fik en rundvisning i en af fabrikkerne. Her følte jeg mig som Chaplin i filmen Moderne tider, der var transportbånd oppe og nede, overalt var der arbejdere ved produktionslinjer osv.

Kontaktpersonen ved Olivetti var direktør Massimo Pomella, som i parentes bemærket havde været direktør for Olivetti i USA, og derfor til RCs held ikke var så "italiensk" fokuseret som sine meddirektører. Pomella og jeg fik et fint samarbejde i gang, ofte sad vi fremover i hver sin ende af telexforbindelsen og kommunikerede om leverancer, jeg ved telexen i Rialto-bygningen og han i Ivrea. Jeg antager, at kontakten til Ivrea blev formidlet af Olivettis meget karismatiske danske direktør D. Atri. Ham havde jeg senere lejlighed til at træffe. Han var stærkt engageret i at udbrede kendskabet til Italien i Danmark og især kendskabet til italiensk kultur. Han forærede mig flere bøger, hvis oversættelse til dansk Olivetti havde finansieret,

Ved en anden lejlighed spurgte jeg Pomella, hvordan han havde turdet indgå aftale med RC?

Hovedårsagen var, fortalte han, at Bech havde forstået at skabe tillid og havde virket yderst troværdig. Blandt andet havde Bech f. eks. sagt: Hvis jeg var i Deres sted ville jeg spørge – og så havde Bech formuleret flere relevante spørgsmål – hvorefter Bech sagde "hertil ville jeg så svare osv. osv. ...!" Bech var blandt andet også den fødte sælger.

Aftalen blev også en succes for Olivetti og var med til at bane vejen, for at koncernen fremover optog mange produkter af fremmed herkomst i sit salgsprogram.

Budapest og Sofia 1966

RC deltog i industrimessen i Budapest, og her var det, at vi fik kontakt med den senere så kendte systemprogrammør, Charles Simonyi. (For et par år siden efterkom Charles en invitation til et besøg i Skagen, og vi fik lejlighed til at diskutere gamle dage). OL havde på messen fået kontakt til den bulgarske Committee for Science and Progress og indgået en aftale om at udstille GIER på industrimessen i Plovdiv og derefter at gennemføre en 6 ugers specialudstilling i Sofia i juli – august måned. OL spurgte, om jeg var klar til at være RCs mand på stedet i alle 6 uger, og efter et løfte om at jeg kunne få Grete med i 14 dage, hvoraf de 7 var ferie, indvilligede jeg.

GIERen blev opstillet på skole nr. 8 og i de første 2-uger underviste Kim Epløv og Jan Madey fra Warszawa universitet så flere hold bulgarske elever.

Jeg fik stillet en tolk til permanent rådighed, en underlig lidt mut pige ved navn Iskra Nesheva, og også en bulgarsk tekniker (Boyan Petrovsky) arbejdede sammen med os dagligt. Jeg blev klar over, at der internt i Komiteen var kamp om, hvor og til hvilket formål det GIER-anlæg, der forventedes indkøbt, skulle placeres. Således blev jeg kontaktet af rektoren for universitetet i Gabrovo og anmodet om et besøg. Universitetets bil ville afhente mig, og jeg ville så blive kørt til Gabrovo 250 km fra Sofia. Efter mange timers ventetid dukkede der en taxa og en slukøret chauffør op.

Universitetets bil var brudt sammen, og man havde så fået fat på en Taxa. Mødet i Gabrovo gik fint med tolkens hjælp. Rektoren, der talte udmærket engelsk, insisterede på at bruge tolk (af hensyn til sin personlige sikkerhed formoder jeg). Efter mødet blev jeg næste dag inviteret på yderligere en køretur på ca. 200 km. Denne gang videre til hans sommerbolig ved Sortehavet herfra så med et rutefly fra Varna retur til Sofia. Da Grete kom til Sofia, tog vi så på 7 dages ferie ved Golden Sands. Min afløser Poul Bo Nielsen fra RC Århus var kommet ugen før og havde været ved Sortehavet allerede, noget han næsten fortrød, da han ikke havde taget sig i agt for solen og lignede en meget skoldet krebs. (Poul Bo blev senere direktør for Scanips i Sverige, skiftede til Datema og kom en del år senere retur til Danmark som direktør for Datemas servicebureau i København.)

Retur i Sofia skulle GIERen så flyttes fra skolen til en flot udstillingssal i det centrale Sofia. Nedpakningen gav problemer, da den danske tekniker, der var rejst retur, havde taget svensknøglerne med. Det var umuligt at fremskaffe en svensknøgle i Sofia, ja sikkert i hele Bulgarien. Efter en dag hvor Grete sammen med tolken opsøgte alle mulige, tænkelige forretninger, fik vi forklaringen, som var, at det centrale indkøbskontor var kommet på kant med leverandøren af svensknøgler, så al import var blokeret. Vor bulgarske tekniker lod rygten gå, og et sted i familiens bekendtskabs kreds fandt man en ejer af et fastnøgle sæt, og så kunne nedpakningen fuldføres. Jeg bestilte en lukket lastvogn og 3 mand til transporten, men fik en åben 6 tons lastbil, der havde været brugt til at transportere kul og 6 mand. For mit indre blik ser jeg i dag for mig GIERen på ladet, hvor vi sad i fri luft og kørte gennem Sofias knoldede gader. At det gik godt, var intet mindre end et mirakel.

Så kom Ambeck til Sofia, og med vanlig iver og sans for det uadventede fik han indrettet udstillingssalen, så alt var præsentabelt. Nu fulgte så RCs top Niels Ivar Bech, Ole Engberg og OL suppleret med Bjarner Svejgaard fra Aarhus Universitet, der havde nogle kontakter i Bulgarien i forvejen. Med i flyet fra København havde været en radikal delegation bestående af blandt andre K. Helweg Larsen, Karl Skytte og B. Baunsgaard. Bech fik den ide at prøve at få en af de pågældende til at holde åbningstalen under den officielle åbning af RCs udstilling, her ventede vi, at 13 viceministre ville deltage. Vor ”efterretnings-tjeneste” fandt ud af, hvor delegationen var indkvarteret (det var nu ikke så svært, da udlændinge kun måtte bo på 3 godkendte hoteller), og om aftenen bestilte vi bord i samme hotels restaurant. Ganske rigtigt, da de hørte andre danske stemmer, kom vi i snak, og K. Helweg Larsen, der var den eneste der holdt en officiel post på dette tidspunkt, indvilligede i at holde talen, dog på den betingelse at Ole Engberg hjalp ham med at få formuleret dele af et oplæg til en betænkning om den fremtidige edb-undervisning i Danmark. Så dele af den blev altså udformet på et hotelværelse i Sofia.

Da nu Skytte også ville komme og være med, syntes vi, at det var en god ide at lade repræsentanten for danske husmænd blive modtaget af GIERen spillende ”Jeg en gård mig bygge vil”. Så det nåede vi lige at få programmeret, så det kunne spilles på åbningsdagen.

Slutresultatet blev et salg af GIERen, og et af de områder, den skulle anvendes indenfor, var vejbygning, hvilket betød, at Kim Epløv blev udstationeret i længere tid i Sofia for at være behjælpelig med programudformningen.

Fra hjemrejsen erindrer jeg en lille episode. Flyet til København var overbooket. 5 passagerer kunne ikke komme med, heriblandt Bjarner Svejgaard, Aarhus Universitet. Han var, troede jeg, en høflig og stille mand, men ved denne lejlighed rullede han sig ud. Personalet fik i den grad læst og påskrevet. Han var, forklarede han, en meget vigtig person, der var tilkaldt af regeringen for at rationalisere det bulgarske lufthavnsvesen og flyselskab, og nu kunne han se, hvorfor der var brug for det!! Resultatet var, at der blev skaffet plads til alle, ved utroligt nok at rulle sæder ud mellem de øvrige og dermed blokere midtergangen i flyet ligesom man gjorde i rutebiler i gamle dage. Sikkerheden var, kan man sige, en by i Rusland.

Udviklingsmøde i Ballerup

Så vidt jeg husker, var det i foråret 1966, der blev holdt en konference i Ballerup, hvor en afløser til GIERen skulle drøftes. Problemer var der mange af, især mangel på midler til at finansiere udviklingen. Dette samt udviklingsafdelingens ambitionsniveau betød, at et forslag fra OL og mig om at udvikle en mindre datamaskine til kommercielle opgaver ikke fandt tilslutning.

Udviklingsafdelingen havde kontakt til Haldor Topsøe, der havde behov for et processtyringsanlæg til en gødningsfabrik i Polen. Denne mulighed for at have en ordre og dermed være sikker på delvis finansiering, før udviklingen startede, talte stærkt for et multiprogrammerbart processtyringsanlæg. Og sådan blev det.

Oscar Lund forlader RC.

Der er ingen tvivl om at denne beslutning var medvirkende årsag til at OL senere i 1966 forlod sin stilling som salgschef ved RC. Han tiltrådte en stilling ved den amerikanske printerproducent Anelex, som var RCs printerleverandør. Anelex fik kontor i Schiphol lufthavn, og OL flyttede med Marcella til en lejlighed i Amsterdam, hvor jeg i oktober 1967 besøgte dem.

Af ukendte grunde ønskede direktionen ikke at ansætte en ny overordnet salgschef, i stedet blev funktionen delt, således at salget til Østeuropa og Østrig skulle styres fra et kontor i Wien. Ole Hørsig blev udpeget til leder af dette, og sammen med Bent Ahlefeldt Engel og Eva Jensen drog de af sted for at etablere RC Scanips Ges. m. b. H.

Salget af hardware i Danmark og i resten af Europa skulle jeg så tage mig af.

1967 var på mange måder et mærkeligt år for RC. GIERen havde udtjent sin rolle og afløseren RC4000 var ikke salgsklar endnu. Salgsaktiviteterne koncentrerede jeg om RC2000 og RC3000, medens Ib Lucht tog sig af RC1000 dataloggersalg i Danmark,

I det efterfølgende berettes ikke ganske i kronologisk orden om en række aktiviteter i årene 1966-1969.

RC2000 Kodebåndslæser

RC2000 blev en stor succes, fordi den var verdens hurtigste og sikreste kodebåndslæser, og den havde den fordel at kunne læse kodebånd med Olivettis firkantede huller. Dette betød, at inpuhastigheden til RCs GIER-anlæg voksede med en faktor 4-5. RC2000 udstillede vi på den store computermesse i Hannover, hvor den vakte stor opsigt. Interessen var så stor, at vor konkurrent Facit, der havde en 500 tegn/sek. læser følte sig tvunget til at offentliggøre planer om en 1000 tegns læser, hvilket hæmmede vort salg en del. Året efter var planerne opgivet, og de kunder, der havde bestilt var blevet stærkt skuffede.

RC2000 til Co-operative Wholesale Society Limited i Manchester

En af de første henvendelser kom fra lederen af deres organisationskontor, A. Brember. Co-op, der i UK var et kæmpeforetagende, der anvendte NCR-computere, og Brember, der var så vigtig en kunde, at når han forlangte en RC2000 tilsluttet, var det intet problem at fremskaffe de nødvendige interfacespecifikationer. Interfacen blev udviklet i Aarhus, og tekniker Bent Neumann og jeg rejste til Manchester for at sikre en korrekt installation og service.

Historisk dag for RC2000. Første OEM aftale.

I Tyskland krævede potentielle kunder til flere UNIVAC edb-anlæg, at få RC2000 direkte tilsluttet UNIVACs computer.

UNIVACs fabrik i Heidelberg sendte to mand til RCs fabrik i Præstø for at bese produktionen og diskutere, især om RC kunne levere den i UNIVACS farver. Det mente Præstø nok, man kunne

klare, hvis malingen (lakken?) kunne sendes op fra Heidelberg. Men UNIVAC ville også have oplyst RC2000s fejlhyppighed (Mean time between failure) MTBF. Vi blev svar skyldig, den fungerede altid, mente vi. Det og meget andet skulle testes; derfor blev der i 1968 sendt en RC2000 til langtidstest i UNIVACs udviklingsafdeling i Philadelphia, USA. I maj 1968 aflagde jeg besøg her og fik forevist dele af udviklingsafdelingen. Man eksperimenterede meget, sågar med computerteknik baseret på lufttryk.

Resultaterne for RC2000 var tilfredsstillende, og efter min hjemkomst fuldførtes de kommercielle forhandlinger. Efter noget der følte som meget lang tid, ankom så de første OEM (Original Equipment Manufacturer) ordrer på 13 styk RC2000 til levering i flere lande. Aftalerne krævede to underskrifter, så RCs speditør Erik Skovgaard og jeg havde god gang i kuglepennene.

Isen var nu brudt, og en række OEM aftaler fulgte. (ICL, TELEFUNKEN, DATASAAB, SIEMENS m.fl.)

RCs tyske datterselskab (GIER ELECTRONICS) pressede på, for at salgsafdelingen i København skulle forsøge at opnå en OEM aftale med Honeywell Controls Limited, og jeg drog af sted til London, hvor de havde deres OEM ansvarlige. Joh, han havde da hørt om RC2000 og lyttede pænt til min salgstale men kunne straks derefter meddele, at det ingen interesse havde. Slukøret vendte jeg hjem. Kort tid efter telefonerede han imidlertid og bad mig sende et kontraktudkast, og hurtigt derefter blev Honeywell også RC2000 kunde. Der var nemlig sket det, at Honeywell i Tyskland forhandlede om en større ordre til en tysk storbank, som havde krævet, at Honeywell skulle levere RC2000 for overhovedet at komme i betragtning.

RC sælger Siemensudstyr til Siemens

Aftalen med Siemens Danmark om RC2000, husker jeg som værende ret speciel.

Siemens' udviklingsafdeling i München fik de nødvendige interfacespecifikationer og udviklede en meget dyr interface, som Siemens i henhold til firmaets politik ikke måtte sælge til egne datterselskaber, men gerne til tredjemand. Systemet blev herefter, at Siemens Danmark bestilte RC2000 og en Siemens interface hos Regnecentralen, og vi placerede så ordrerne og fik leverancen fra Siemens i Tyskland. Så foruden salgsprisen på RC2000 (som typisk lå mellem 45.000 og 50.000 kr.) opnåede vi en forhandleravance på Siemens udstyret. Det skal siges, at aftalen var kendt af alle parter, men kun således kunne man i denne store koncern overholde sin politik og samtidig levere kunden den vare han ønskede..

RCs logo.

I 1968 var det tid til at få et nyt logo. Det gamle havde visse mangler, og også det gamle logos tilnavn "bollecentralen" hang ved. Et udvalg blev nedsat med repræsentanter for servicebureauerne, undervisningsafdelingen, PR afdelingen, produktions- og salgsafdelingen. Arkitektfirmaet Bent Severin ved designer Blom Nielsen blev sat på opgaven, og vi opstillede en række krav til logoet. Herefter udarbejdede Blom Nielsen en del forslag. Udvalgsmødet blev holdt i mit møderum Rialto-bygningen, og debatten gik livligt, men enighed kunne ikke opnås. Nye forslag måtte udarbejdes. Jeg tog det af de oprindelige forslag, jeg syntes bedst om og satte det på opslagtavlen i møderummet.

Heller ikke på næste møde var der enighed. Nye forslag fremkom nye møder osv. På møde nr. 5 eller 6 var alle kørt trætte. Vi havde ingen løsning, indtil en af mødets deltagere pegede på opslaget og sagde: hvorfor tager vi ikke det der? Alle havde vænnet sig til det under de mange møder, og kunne nu acceptere det; dermed blev RCs logo det sorte R, der halvt omslutter det orange C.

Brand i den?

Jeg nævner i det efterfølgende en fotoseance hos en IBM installation i Gøteborg, men der knytter sig en lille sjov historie til optagelserne af RC2000 i computerrummet. Bedst som den af RC udsendte fotograf har opstillet og tændt sine lamper lyder alarmerne. Hurtigt efter er rummet fyldt med brandfolk i fuld uniform og økser. Fotografen havde ånds nærværelse nok til at fotografere alt omkring sig, så RC fik en herlig samling fotos. Fotoene anvendte vi, men sloganet: *køb en RC2000 og din computer bliver brandhurtig*, besluttede vi dog ikke at bruge, hvor fristende det end kunne være.

Samarbejdet med Olivetti om RC3000

Aftalen med Olivetti kom til at betyde, at RC fik kontakter verden rundt og leverede anlæg til blandt andet Japan, Brasilien, Frankrig og mange andre lande. Af og til og især i begyndelsen måtte

salgsafdelingen hjælpe til med salgsarbejdet. Således deltog jeg i 1967 i et arrangement i Paris, hvor Olivetti demonstrerede RC3000 for adskillige af de store franske banker, Banque de Paris, Banque National, Credit Agriculture f.eks. Jo, Olivetti havde kontakterne i orden. På et tidspunkt modtog vi ordre på 4 stk. RC3000 anlæg med lineskriver (Anelex) til den parisiske sygekasse. Da leverancen var gennemført, og anlæggende idriftsat mente Ambeck (PAM) at det ville være en god idé at få lavet en fotoserie til brug for brochurer og lignende. Af en eller anden grund, var han pludselig i sparehjørnet, noget der i øvrigt sjældent skete, og i stedet for at sende en fotograf af sted, som vi f. eks med held havde gjort i Gøteborg, hvor det var et IBM 360 anlæg med RC2000 tilslutning, der skulle fotograferes, valgte han i stedet at kontakte Ekstrabladets fotograf Gunnar Larsen, der opholdt sig i Paris og overlod så opgaven til ham. I lang tid hørte vi ikke noget fra fotografen. Til vor store overraskelse så vi så en dag på midtersiderne i Ekstrabladet et helsidesfoto af RC3000er, omgivet af skønne modeller i hotpants . Gunnar Larsen var modefotograf og derved blev det. Vi fik ingen fotos men heller ikke nogen regning.

RC3000 til FCR.

En dag i begyndelsen af 1969 blev jeg kontaktet og bedt om at afgive tilbud på en RC3000 til noget der kaldte sig FCR og havde en postboksadresse. FCR stod for Forsvarets Central Radio, det lyder ret uskyldigt, men som det senere er blevet afsløret, dækker det over en organisation, der står for blandt andet aflytning af udenlandsk radiokommunikation mm. Når de valgte mig som kontaktperson, var det sandsynligvis, fordi jeg som premierløjtnant i efterretningstjenesten havde en høj sikkerheds clearance. Tilbuddet blev givet, accepteret og anlægget leveret i en tunnel på Amager. Nogen tid efter ringede man og bad om et møde for at betale for leverancen. På mit kontor i Smallegade, hvor salgsafdelingen da holdt til i "tårnet", mødte så en nydelig herre, der præsenterede sig som grosserer Nielsen medbringende en brun lædermappe, hvorfra han til min overraskelse fremdrog kr. 258.405 i kontanter og bad om en dags dato kvittering. Da grossereren var gået, proppede jeg halvdelen af beløbet i højre jakkeinderlomme og halvdelen i venstre jakkelomme og begav mig ned ad Smallegade til Rialto, hvor jeg bankede på døren til Poul Dalgaard's kontor. Han så op, irriteret over at være blevet afbrudt i et møde med regnskabschef Tage Emborg, og spurgte, hvad jeg ville. "Hvordan går det med likviditeten" spurgte jeg, og uden at afvente svar fremdrog jeg halvdelen af seddelbundtet. "Nå, er det ikke nok, så må jeg af med resten", hvorefter resten af sedlerne blev lagt på bordet. Emborg satte Lillian til at tælle efter og hun kvitterede for beløbet, hvorefter han blev, med mig som livvagt, sendt over gaden til RCs bankforbindelse, og da pengene blev langet over disken, kunne jeg ikke nære mig for at sige: "Sig mig Emborg, er du ikke ked af, at vi opdagede det."!!!! Kvitteringen har jeg den dag i dag. Senere fik vi endnu en ordre på et anlæg fra FCR. Hvor i verden det blev placeret, viste vi ikke, men fik via en ordre på reservedele nogle måneder senere opfattelsen af, at det kunne være til en amerikansk base i det centrale Tyskland.

Denne gang foregik betalingen dog på mere normal vis.

RC 3000 til KTAS

RC 3000s evne til at konvertere fra en kode til en anden kom også KTAS til gavn. Fremstilling og trykning af telefonbøger var et stort problem for telefonselskaberne på dette tidspunkt. Dr. Ing. Rudolf Hell i Kiel havde opfundet et system til trykning af bøgerne, men rettelser og korrekturlæsning foregik via KTAS's edb-anlæg. Problemet var herefter at komme fra dette anlæg til Dr. Hells trykmaskine, og her blev løsningen at tilslutte (interface) RC 3000 til trykmaskinen, således at data fra edb-anlægget via magnetbånd kunne konverteres til den kode, Hells anlæg brugte.

RC3000 til Nord Irland og retur

Jeg blev kontaktet af en amerikansk forretningsmand, der havde hørt om RC3000. Han var særdeles ivrig for at få tilbud, så ivrig, at han sågar telefonerede privat til mig. Noget der vakte en vis opsigt, da han ikke tog hensyn til tidsforskellen og derfor vækkede telefondamen på den manuelt betjente Ganløse central og derefter naturligtvis mig.

Vi blev enige om pris og leveringstid og anlægget blev afsendt. Imidlertid havde hans forklaringer om forretningskonceptet lydt lidt mystisk, hvorfor jeg rejste med anlægget til London Derry, den næststørste by i Nord Irland. Her var han med egnsudviklingsstøtte i gang med at oprette et konverteringscenter. Lokaler var lejet og 30 hulledamer ansat og forsynet med hullemaskiner med

kodebånd output. Der var allerede installeret en Farrington optisk læser til ca. 1 mio. dkr. Her blev RC3000 så opstillet. Ideen var at firmaer i UK skulle sende bilag til hulning eller ocr læsning fra UK til Nord Irland, hvor arbejdskraften var meget billig og lønnen subventioneret. Resultaterne skulle sendes retur på magnetbånd eller engang i fremtiden transmitteres til kunderne.

Forretningsmanden førte sig frem i stor stil, og vi (dvs. RCs tekniker og jeg) smagte her for første gang "Black Velvet", Champagne med Porter.

Desværre holdt idé eller finanserne ikke til denne operation, og vi fik aldrig nogen betaling. Takket være vor advokat Gunnar Enné og Peter Ambeck, lykkedes det at få anlægget retur, så det ikke indgik i konkursboet. Se deres beretning herom andetsteds.

RC3000 og registreringsafgift i England.

Via vor engelske agent, Automatic Input Systems Ltd. (AIS) i Croydon, skabtes en kontakt til det Britiske transportministerium. Ministeriet, der i øvrigt grundet politisk ønske om egnsudvikling var blevet flyttet til Swansea i Wales, havde ansvaret for opkrævning af bilregistreringsafgift. På et møde i Swansea diskuterede vi så, om et antal RC3000er med Anelex printere kunne være en løsning. Opkrævningssystemet var meget specielt, da beviset for betalingen var en rund pap- eller papirskive, som bilejeren skulle klæbe i forruden. Skiven var forsynet med information om måned og år for udløb. Der var mange sikkerhedsproblemer forbundet hermed, idet det var en yndet sport at forfalske skiverne. Ministeriet målte sin succes blandt andet ved at følge med i sortbørspriser for skiverne, – jo højere pris jo bedre havde det klaret opgaven.

Selvom vi, så vidt jeg husker, efterfølgende fik fundet en løsning på, hvorledes man på en printer kunne fremstille runde skiver, kunne vi ikke tilfredsstille ønsket om tilstrækkelig sikkerhed, så ordren fik RC ikke.

Samarbejde med udviklingsafdelingerne.

Samarbejdet med afdelingerne i København forløb fint nok, når blot Isaksson fik sin vilje. Det gjorde det dog noget svært for sælgere af RC1000 udstyr; det var ekstremt vanskeligt for dem at overbevise ISAK, når visse tilpasninger og videreudvikling krævedes af kunderne.

Samarbejdet med udviklingsafdelingen i Aarhus (RC2000 og RC3000/3600) forløb naturligvis heller ikke altid glat, men Scharøe Petersen og jeg udviklede en samarbejdsform, der var ret speciel. Havde jeg fra en mulig kunde fået en forespørgsel, om ikke maskinellet kunne dette eller hint, f. eks forespørgsel om interface til anden ikke RC hardware, da var det min afdelings opgave at sikre, at RC kunne få adgang til de nødvendige specifikationer. Først når dette var klaret, ringede jeg til Scharøe og forelagde ham problemstillingen. Herefter måtte jeg intet sige i det, der føltes som laaaang tid. Scharøe sagde heller ikke noget. Scharøe tænkte nemlig. Hvis jeg dristede mig til at forstyrre ham blev projektet sjældent til noget, men tav jeg, vandt jeg oftest slaget, fordi han havde fået tid til at finde en løsning. Her kan man med rette sige: tale er sølv, men tavshed er guld.

(..... fortsættelse følger)